

SUNDY

SANDY

Z poháru se mohu napít uchopiv jej za
za hrdlo a nachýliv jej k ústům,
ale kde pije ze zřídla, musí
pokleknout a sklonit čelo.

/Cyprian Norwid/

DUBEN 79

povídky
úvahy
verše

OBSAH

NORVID

- P. Musílek - O psaní a nepsaní
E. Frantínová - O lásce
S. Zedníček - Na jarním pahorku
P. Musílek - Něco přelí
A. Berková - Pohádka o...
O. Březina - Návrat
S. Zedníček - Půst světla a slepoty
Norvid - Poutník
Věčné pravdy

TY VZPOMENEŠ SI VNUKU, NE VŠAK SYN
NA TO, CO MIZÍ DNES VÁM V CHVATU ČTENÍ,
V DOBĚ, JIŽ VLÁDNE VŠEČH TISKOVIN,
ZA PANOVÁNÍ LITER OLOVĚNÝCH -
A TAK JAKO KDYŽ POD NOHAMA ŘÍM
A JEHO KRYPTY CÍTIVAL JSEM KDYSI,
NAD HLAVOU SLUNCE, VÍRU BEZ BLUDU,
ON, COŽ TY ČTEŠ DNES, ZNOVU BUDŮ ČÍST SI,
ON VZPOMENE MNE - JÁ VŠAK NEBLUDU!

/C. Norvid - úryvek/

O PSANÍ A NEPSANÍ

Otázka po smyslu je stará a odpověď ani vždy osobní. Proč je nutné psát? A je to vůbec nutné? Já vím, takto se při autorských setkáních autoři netáží. Tu masu hrnoucí se do literatury zajímá především, jak co nejrychleji vydat knihu, jak co nejrychleji vydat několik knih. Není důležité, proč budou napsány, jakým obsahem zavadí o čtenáře, co z nich zůstane v obecném povědomí. Dojem, že prázdnota se dá nahradit množstvím, je tak patrný, že pro mnohé se stává množství zcela samostatnou kvalitou, kterou se pyšní a na niž jsou hrdí. Je to jistě smutná hrdost bez naděje na postup kupředu bez nějž je jakákoliv práce a tedy i literární, jen otupujícím stereotypem.

Sama o sobě by tato skutečnost byla směšná. /hrdinové chvíle shazují své modxy autorit a vzájemně se napadají, hrdinové pozvedají prapor revolty mnohdy s sjedílným erbem do nějž je neumělným stehem vetkáno slovíčko JA/. Byla by směšná, pokud by šla jako něco okrajového, stejně tak v koutku veřejné produkce, jako je okrajová samotná skutečnosti literatury. Jenouže ona směšná není, a to ne pro marnost úsilí těch, kteří nikdy nenajdou skutečnost slova, ale pro nemožnost autorů, kterým přísluší právo nazvat se autory. Mají přece všechna rozpoznávací znamení podle nichž se mohou hledat, mají volnost v rozhodnutí oprostít se od podřadného, mají možnost v prostoru, který třebaže není rozsáhlý, působit svou tvorbou i životem a vzájemně se ovlivňovat.

Ne, neměli bychom zůstat bojácny a ušlápnutými nešťastníky, kteří své pravdy kárně obhajují v zástupu neslyšících, neboť je-li nám dána větší pravomoc slova, je v nás složena stejnou úměrou větší váha odpovědnosti. Jak by byl sbytečný talent, pravda, krása a ideály, kdybychom nevyšli se svou káňí do nepohody dne a zůstali skryti sami v sobě. Mohli bychom zůstat správnými sami před sebou? Neobjevila by se tato bázlivost i v naší výpovědi? Mohli bychom ještě potom psát? To není naléhavost přicházející z literatury, ale naléhavost samotného života. Protože stále ještě si myslím, že život je tím prvním a nejzákladnějším měřítkem všeho /tedy i náš odvážný nebo opatrný život/ a všechno ostatní je věci odvozenou nástavbou nebo úpadkem.

10. 3. 1979

O LÁSCĚ

Přibliž se rychle - nemohu žít stranou
jak první šedina co z čela spadla ti
v klín šeny - aby zazvonila hřenou
teskných chvil /už se nevrátí/.

Přijďme tiše za výbuchů malin
do lesních zákuků kde panuje dým
z kmetů - těch kořív jimiž proplouváme nazí
k sluneční lázni s kruhem srdcečím.

A potom tihou u dna přitaženi
najdeme místo kde zanedhat dech
pro čas že dnes v čísi cizí dlani
dokázal štěstím roztát ledovec.

E. Frantinová

NA JARNÍM PAHORĚ

Dnes život potichu můj Bože začíná se
tak jako včera též a jako tolikrát

/Francis Jammes/

RÁNO v slunci a rose

Hluboko dole je rybník, dře a vrby.
Hluboko dole louky, pššiny, mléčí les.

Sedím na pahorku s pišťalkou v ruce,
s malou pišťalkou, kterou jsem našel pod
keřem u cesty.

Sedím tu, jako bych odběhl od žlutého
hejna housat, abych se mohl sám a sám dívat
na zářivý šat svého kraje.

Nikde není mráček, nikde stín.

-Pišťalko, pohleď, jak hladká je obloha
dnešního rána!

Podívej se na pahorky, které tu trpěli-
vě čekají, aby nesetřásly rosu ze svých zad!
Pišťalko, rozhodni se a zazpívej!-

Posouchám.

Rozvírám opatrně dlaně a zdvím ji ke
své tváři.

Dívám se na pišťalku, kterou jsem našel
pod keřem u cesty. Dívám se na ni jako na
malé přítulné zvířátko, které ke mně přiběhlo
s s důvěrou a teď se ptá celou svou drobnou
bytástkou:

-Jsi rád, že jsem tu?-

-Ano, pišťalko, jsem rád, že jsi tu. Jsem
rád, že se chvěješ na mé dlaně, že cítím
vlnu tvého dechu. Ale proč mlčíš, proč neza-
zpíváš tomu, který by tak rád ušlyšel tvůj

konejšivý hlas?-

Dlouho je ticho. Světla rána jiskří nad pahorkem. Čekám v jejich čistém jesu. A tu slyším slabý šumot. Není to zpěv. Není to chvění dechu. To malá pišťalka se probouzí a vzpomíná.

-Jaro mnou zpívá, šeptá v tom orose-
ném dnu a slunce pobíhá od trávy k trávě,
od květu ke květu, od rozbublanych potůčků
k rose na dlaních kontryhela. Jaro mnou
zpívá a prsty chlapeč, nedočkavější než
pupeny na šlahounech zdvižených k nebesům,
nežou mne krajem šťavnatým a já se zalýkám
písní, kterou znám, chvěji se jako se nechvěl
žádný proutek, žádný stvol, chvěji se jako
vyhřibný jarní vzduch na nýtinách, kde si
slunce děle odpočívá, neboť jsou de mě za-
klety všechny sny dětí v komárkách ztemně-
lých, všechna nedočkavost brouků, které
smutek v těchto blažených dnech na chvíli
opouští, všechna touha květů vybarvit své
plátky až za hranice barev, chvěji se, můj
hochu, neboť tvůj dech je od nynějška mou
duší, a já bych chtěla vyspívat všechny
tóny, které vězní miza mezi károu a lýcím,
a není to jen skromnost a stydlivost, kte-
ré mou matku vrbu chodí do neustálého snu,
ale úžas, který mě brání, aby moje písně
křísily květy, které zvedly, aby posilnily
unavené, aby vyvedly mrtvé z jejich tmy,
a proto, proto někdy zmlknou lítostí a
housátka, kůzlátka a všechno malé a skota-
čivé se zastaví a zesutní, jako by právě
zhasly zlaté hochánky pampelišek, jako by

všechny potůčky se ztratily pod břehy a nenechaly ani krápek na své cestě mezi loukami.-

-Děkuji ti, pišťalko,- šeptám, když zakl šumot jejích slov. -Děkuji ti. Nerozumím dobře tomu, cos neřekla, ale je pasáček také pasáčkem slz? A je slza rosou doměva? Nebo je možné, aby můj dech se v tobě ztratil jako zrnko v jezeru, aby tvoje píseň nebyla zároveň i písní mou?-

---

Seděl jsem na oroseném pahorku jako šťastný pasáček. A když jsem potom přilobčil pišťalku k ústům a vdechl do ní svou radost, pohnul se celý kraj, kafe, stromy, cesty - všechno se přiblížilo a ptáci přilétali k pahorku, jako by tu divní svědkové máho dětství měli svůj sněm.

Nikde nebyl mráček. Nikde stín.

Hlas pišťalky i můj hlas se usnávaly do oblohy, keřů, mezí, do šavinatých pahorků s modrými lesy.

Uslyším jež, až najdu svůj krajem naposled?

Nebo opět najdu keř a znovu se pód níma pohne pišťalka jako zlatý klíček, který bezpečně otvárá dvířka k dětským snům?

Něco prší

Něco prší mezi mnou a tebou
drátěné strany tahá déšť
v plotivu plotů šňůry kapek zebou
šeptám ti přijď a ty zase nepřiďeš

Něco chladné kryže oblost strání
cukr slov smývá z mokřých dlaní dní
Něco chladné couvá do couvání
veliké lásky láme v prostřední

Něco prázdné saje běbejistě
svým dašným dechem z nevyřčena daň
Ty same sebe držíš v témže místě
když strach svým deštěm zatarasil pláň

POHÁDKA O ŠTĚSTĚM KONCI
Pohádka se šťastným koncem X/

X/ nehodící se škrtněte

Byla jednou jedné holčičko a ta žila v malé chaloupce se svou babičkou. Jedly, spaly, hovědly poklízely a dobře by se byly měly, nebýt té jedné věci: Holčička byla totiž posedlá představou, že musí něco sdělit lidstvu, toužila napsat knihu s červeným obalem. A tak psala a psala a psala, psala příběhy o chudých, ale hodných slečnách co přebereu ženicha slečnám zlý a bohatým, psala o moudrých stařenkách s bílou loktuškou na hlavě, /když si byla zjistila, že se loktuška neváže v pase/ psala o statečných chlapech s mozolnatýma dlaněma, co pijou kafe z odladěných hrnečků bez ucha a dlouze a temně mlčí - psala o věn, o čem netlo. Vypránil se na to, říkávala jí babička, když vidlema přehazovala stoky papírů v její komůrce, ale Holčička psala a psala a když toho měla plnou nádobu, nasedla na mo sed a pílila do Města.

Ve Městě byla Redakce a v ní přebýval Redaktor. Brábl do papírů, nad některými se zastavil, posunul brýle, zavrtěl hlavou a listoval dál, pak řekl, hm, a vrátil nádobu Holčičce. Chtěla bych vydat knížku s červeným obalem, řekla mu Holčička. Hm, řekl Redaktor, jak jenom bych vám to... já to řeknu rovnou: tak takhle ne. Je to moc... neživé, moc... literární, moc... schématické, ano, schématické. Schází tomu... ššššššš, není v tom cítit tenhle ten... tep současnosti, žžžžžžž, chápete?, žžžžžžž! řekl a přihnouřil oči a začal psát. Aha, řekla Holčička

a jela domů a psala dál. Psala o tom, jak se jí pan učitel zeptal, čím se jednou chce žít a ona řekla, že psaním knížek, a on se hlasitě rozchechtal; o tom, jak na podzim česne švestky, jak se jí líbí sousedovic Franta a ona jemu ne, jak chodí v létě na sena a ráno pro mlíko, jak vyšla škola a nastoupila v místní továrně na sádrové trpaslíky, jak dlouho plakala, když viděla Frantu s Boučkovice Alenou, jak dostala přidáno a postoupila do oddělení, kde se trpaslíci melou zpátky na sádro, jak se zamilovala do vedoucího samoobsluhy. Už s tím di do hajzlu, radila jí babička, ale Holčička psala a psala a pak zase pílila do města. Víte, řekl jí Redaktor, je to moc... všední, příliš... soukromé, moc... do sebe zahleděné, je to... fádní, ano, fádní. Nemá to... pointu schází tomu... drama!, chápete?, Životní drama!, řekla a zase satal pěst. A Holčička zas jela domů a zase psala, ale když napsala, jak Boučkovice Alena začala chosít s vedoucím samoobsluhy a ona s Frantou, nebylo to drama. Připsala tedy, že Franta odmítla a on se zastřelil, a bylo to schema. Čkrtla to, a napsala, že odjeli s Frantou do cizí daleké země, a bylo to zas odtržené od života. A tak to šlo pořád dokola. A lidé jí říkali, tak co, co dělá knížka s červeným obalem? A Holčička krčila rameny. Mezitím se zúčastnila několika literárních besed o obsahu a formě, v místním listě jí otiskli kurzívu o výrobě sádrových trpaslíků, založila literární kroužek Gramota a lidé jí začali říkat paní spisovatelko. Jenže jí jí táhlo na padesátku s knížka s červeným obalem stále nebyla napsána. Píšeš kraviny a práce stojí, říkávala babička, když kolem ní

poklízela komárku. A navečer, když ve všech chaloupkách modře blikala televize a babička seděla na záprati s děnkou, Holčička ve své komárce božce plakala: ach, já nešťastná, říkala si, jak já to jenom sdělím lidstvu, když se mi zaboha nic dramatického nepříhody a modlila se ke svatému Antoníčkovvi: dej, ať se něco stane, dej, ať se něč stane něco, o čem bych mohla napísat knížku s červeným obalem! A stalo se. Kohout Mohykán uletěl na hrušku, babička vylezla za ním, štouchla do něj svou vařečkou a spadla na zem. Když Holčička když slyšela kletbu a žuchnutí, spěchala pod hrušku, ale babička se nehýbala: jen šeptala tencunským hláskem, mrcha jedná zasraná, a porušila duši bohu. Bylo jí stosedm let. A Holčička plakala přestrašlivě: celý život smála a ještě tonle, našíkala a lomila rukama a sténala a kvílela tak dlouho, šokud jí nedošlo že životní Drama je tu. Honem zomáčkla slzu a běžela psát. Psala o babičce, jak plivala po dvoře velikými oblouky, jak nosila dědovy boty a kouřilo dědovu fajfku, jak říkala, že štěstí sere na větší hrozada, jak se i s prasetem propadla do žumpy a jak při tom klela, jak v noci chrápala a jak lezla pro Mohykána na hrušku. Holčička pilně psala několik dní a několik nocí a když to bylo hotovo, sespílala do města. Redaktor dočetl a pokýval hlavou: fojn, řekl, má to štývu a je to o práci, berem. Jenže ten konec! Ten se musí změnit. Vyznění je příliš...pesimistické! Musíte tam dostat nějakou n.. naději! Musí to... přitakávat ŽŽživotu, chápete?, ŽŽživot jde dál! Ta jeho síla! a zase začal psát.

Potom vzal červenou tužku a křáček, chvíli pracoval: místo "vyprdí se na to" napsal "že tě to baví", místo "šťěstí sere na větší hromadu" napsal "s poctivostí nejdál dojdeš", babiččino zvolání při pádu přepsal na "ach bože", po krátkém zaváhání to škrtl a napsal "eh kletě". Poslední babiččina slovo opravil na "zlořečený kur!". Tak zase přijďte, řekl a podal Holcičce ruku is. Holcička radostně spěchala domů a dala se do práce. Jenomže ouha: jak to jen udělat, aby život nekončil smrtí, když umírá nejmaň tolik lidí, co se jich narodí? Holcička si lámala hlavu, lámala a lámala, až řípala babičce zlomenou nohu a umístila ji na lůžko. Jenomže zlomená nůha ve stosedmi letech není nadějně východisko, řekl jí redaktor. Holcička tedy škrtna zlomenou nohu a připsala sobě kručku zdatného lesníka, který jí za náhodou kolek, babičku zalytil: nepravděpodobné. Babička, na té, co dopadla na zem, vstala a rekla neodrost: nepravdní, roint. karruje. Babička vydechla naposled, ale její duch hospodařil dál: spirítistické! Babička se změnila v bílou holubiici a šířila po světě poselství míra: násilně symbolistní; v nesouladu s ústřední postavou. Babička padala opačným směrem díky náhlé změně gravitace: sa oučelná fikce, odtržená od života. Babička vůbec nedopadla: napořád padá a kleje a pokud nezemřela, kleje a padá dodnes.

A tak se stalo, že kniha s červeným obalem nebyla nikdy dopsána.

---

pokud by tento konec snad vyzněl pesimisticky, navrhuji pod poslední větu připsat:
"... a paní Blazena se probudila. Bu! To
byl ale ošklivý sen! řekla si. Ještě se pracuji v BFLMPSVZ a nemusím být spisovatelkou."

NÁVRATY

Známe hlubiny lesní, kam chodí pít laně
v májových nocích, když mařinky víně se lije
srdce mdlé,
Praveny tajné, jež skrývají kapradin zelené
dlaně,
v oblaku bílém když luna jak lampa z opálu pl
jezera uprostřed lesí a v mřížkách zátíší
slunné,
kde jako znamení polibků dávných
každé místo jabody nejsladší má.

Známe azurná nebesa nad vinohrady,
pěšiny v jiskřivých klasech, sljny u pějících
vod,
topolů dvojitup jak tajemných poutníků řady
řady,
ptačí hnízda v střívrných lesích vonících
do samot.

Koho jsme z bratří potkali,
po dávném znamení rodném jsme poznali,
v úsměvu dětí matek panenskou krásu,
praporeč stáletý rod.
Na známá místa zraky se vracely,
v štěstí se zavřely jako pod horkými pocely,
v tepotu srdce nám hřímalo tisíce srdeí,
kroků svých ohlas z hlubin věků jsme slyšeli.

Známe jsou linie dolokých hor, modrá brátrská
města,
známé je všechno čeho se zraky a myšlenky tkly
v echno je cesta, k zdomovu jediná cesta,
tisíckrát tady jsme zhladní, neznámí mlčící št

Ze země do země ubloudili lovcové pravěku,
a ohně sedali, sraky ztracené v daleku,
hlasy svých mistrů o věky slýchali, v pokoře
v předvěkých noci mlčení v slavnostním jis-
tíšení, křeni hvězd
S osvobozeními zapěli, s přemoženími úpěli,
se staviteli města carávy a říše sjane stavě-
li,
s objeviteli lodstvy do nových zemí
slavili vjezd.

/Otakar Březina/

PŮST SVĚTLA A SLEPOTY

Příteli co s námi?
Co s námi
v tomto světě neklidu a lži
v tomto světě lenosti a přetvářky
my líní neklidem
my žijí přetvářkou
tou ztupující majstrlíží
jíž vředuje svět
kterou se vzdouváme
v tasebnicových vteřinách dne
v zákoutích temných milování
nežprosných rtů
jež denodenně krotí slova
k spevnění strachu
z přísavných svěřáků noci?
Chceme být vítáni jako dešť
po sedmiletí sucha
chceme být uctíváni jako světcí
jako ti nejnepravdělnější
za spravedlivých
nejlaskavější
z laskavých
jako ti nejvíce milující
a chybí nám ta nejprostší
neúnavně pulsující láska
s mrožatou odpuštěním
a přímá jako sluneční paprsek
chceme být nedotknutelní
rozpaky světa
šlechtní tou nejneviditelnější maskou
rozlévači radosti
a téněř svatí

ale jak by se to svatě
v nás udělalo?
Jak by se do nás dostalo
když jsme tak zarostlí v nehybnosti
tak roztekli v touhách
a co nejdál od sebeменšího
tvorivého čina?
Co to v nás je
že bahenní výdechy
cítíme v sobě jako
zurčivé odlednění jarním proudem
očistných vod?
A proč jsme si tak utajeně připravili
všechny ty látky
k neúprosným a ničivým
chemickým procesům
že se tak odlidštili naše útroby
že se teď tak žahavkovitě
přiručujeme k slovům
která jsme zkyselili
veškerou vzpourou
nebo lhostejností rozpadu?
Co jsme vyvolali
tam uvnitř sebe
v tom nejvnitřnějším světě
tak neznámém a rozlehlém
tak cizím a omíňovaném
naším nepřivolením
k růstu?
Co jsme tam pobožili
co přikovali
co tam nemáme chytit dech?
Co tam dohořelo
a proč jsme to nechali
vyhasnout?

A jestlipek si vůbec pamatujeme
kterým propadlištěm
jsme opustili domov
a proč se v nás roztočila
ta vrtačková závrať
vzpupnosti
jež tak lehce vyhloubila
nejopuštěnější místo
pro náš start k osamělému běhu
k doživotnímu útěku
před nepolevujícím požárem
který jsme kdysi založili
docela malou jiskřičkou?
Kde je start
našeho nelidského dechu
k stejně nelidskému sta
dozvání
lidského srdce
v čase kdy již nechápeme
nejen své nepřátele
o ty které milovalo naše srdce
ale ani sebe
to pro nás tak důležité
malé všecko
jež zabíjíme nepochopitelnou silou
své slabosti?

Titřek
bezelstný titřek
drkotá zuby.

POUTNÍK

Stát - státě trvá nad státy,
jak věš nad všemi domy měst
se vzrání k duze...

Nejsm pro vás dost bohatý,
můj palác pohyblivý jest,
z velbloudí kůže...

Já v láňě nebo nán své sídlo,
jak pyramida pažemi
mou duši tlačí!

Já vlastním zen, jez pod chodičlo
mých nohou se vždy vajíde mi,
pokaveš kráčír!...

VĚČNÉ PRAVDY

Když mladé duše umělcova
jak motýl saje poupata,
stačí mu pronést pouze slovo:
"Země je oblé - kulatá!"

Když potom vichry, chladné deště
orvou květ stromu docela,
tehdy je třeba dodat ještě:
"U polí - trochu zploštělá!"

Mať vaše krásné kouzla všechna,
ty poesie, i ty řeči,
je jedno - které věky přečká:

Dát přiměřené slovo - věci!

